

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ В ІЗРАЇЛІ

Дослідження зарубіжної вищої школи в Ізраїлі зумовлене науково-практичною значущістю вивчення шляхів, історичних традицій, технологій, методів підготовки науково-педагогічних кадрів за кордоном. Аналіз сучасного стану підготовки педагогічних кадрів в університетах і коледжах Ізраїлю дає змогу виявити національні специфічні особливості сучасного розвитку ізраїльської вищої педагогічної освіти та загальноцивілізаційні тенденції розвитку цієї освітньої сфери.

Теоретичні основи реформування системи вищої педагогічної освіти в Ізраїлі були об'єктом вивчення М. Дреєрмана, В. Сиркіна, О. Глузмана, М. Скоробогатової, К. Петерсона, А. Кросковера. У своїх працях вони аналізують системи підготовки педагогічних кадрів в Україні і в Ізраїлі, теоретичні основи реформування освіти в Ізраїлі, філософію єврейської освіти, основні тенденції розвитку вищої освіти в Ізраїлі. Але питання професійної підготовки педагогів в Ізраїлі ще не отримали всебічного вивчення.

Мета статті – проаналізувати ступені навчання у вищих навчальних закладах педагогічного спрямування й охарактеризувати мережу педагогічних навчальних закладів в Ізраїлі.

Сутність, характер і ціннісно-функціональний аспект ізраїльської вищої педагогічної освіти полягає у підготовці випускників університетів, академічних вищих навчальних закладів і педагогічних коледжів, діяльність яких характеризується універсальною освіченістю, фундаментальною, науково-дослідною і гуманітарною спрямованістю.

Важливим етапом у дослідженні проблеми є аналіз головних моделей організації діяльності вищих навчальних закладів педагогічного профілю. Напрями розвитку цієї системи пов'язані з умовами соціально-культурної ситуації в Ізраїлі, а також тенденціями, що простежуються у світовому та загальноєвропейському освітньому просторі.

До першої групи організаційних тенденцій належать: автономна модель вищої педагогічної освіти; наявність університетів, академічних закладів, спеціалізованих педагогічних коледжів, факультетів у структурі університетів, педагогічних шкіл; основна, індивідуальна, додаткова, паралельна моделі підготовки педагогічних кадрів в університетах; широкий та інтегрований профіль підготовки фахівців-викладачів ВНЗ і нових типів навчальних закладів, практичних психологів, соціальних педагогів, педагогів-дослідників, педагогів-експертів, менеджерів освіти [3, с. 15].

До другої групи змістово-процесуальних тенденцій системи професійно-педагогічної підготовки студентів належать: збалансованість фундаментального, спеціального, психолого-педагогічного, науково-дослідного, культурологічного, практично-педагогічного блоків змісту вищої педагогічної освіти в Ізраїлі; широка реалізація методів і форм диференціації й індивідуалізації навчання студентів, у тому числі впровадження синтезованих курсів, створення міждисциплінарних навчальних комплексів, навчання студентів за індивідуальними програмами, надання можливості вибору освітньо-професійних програм; застосування активних форм навчання студентів, зокрема тренінгів професійного й особистісного зростання, ділових і рольових ігор, практикумів; уведення у практику ефективних педагогічних технологій контекс-

тного й особистісно орієнтованого навчання студентів; залучення інноваційних елементів у всі види навчальної і практичної педагогічної діяльності студентів [3, с. 15].

Вища освіта в Ізраїлі перебуває у віданні Ради з питань вищої освіти, створеної в 1958 р. Вона складається з 25 членів, а її головою є міністр освіти і культури. Більша частина членів Ради – професори, які представляють всі ізраїльські університети. Крім того, одне місце в Раді зарезервовано для голови Всеізраїльського об'єднання студентів. Рада видає ліцензії на відкриття вищих навчальних закладів (після затвердження урядом) і є останньою інстанцією в питанні визнання за навчальним закладом академічного статусу і наділення навчального закладу правом присвоєння академічних ступенів. Рада координує діяльність вищих навчальних закладів, контролює рівень підготовки студентів і є консультантом уряду з питань розвитку і фінансування вищої освіти та науково-дослідної діяльності в рамках академічних інститутів. Рада координує розподіл і використання державних асигнувань, гарантуючи тим самим незалежність академічних освітніх інститутів. Відповідно до закону, ізраїльські вищі навчальні заклади користуються повною академічною й адміністративною автономією.

Вищий орган академічного інституту – опікунська рада, яка складається з визнаних ізраїльських і зарубіжних учених та громадських діячів. Рада збирається один раз на рік для прийняття рішень у галузі освітньої політики, бюджету та структури інституту, а також затверджує президента інституту та його заступників. Вищий науковий орган – сенат, що користується повною академічною свободою. До сенату входять декани факультетів і всі ординарні професори. Сенат очолює обраний ними ректор [2].

В Ізраїлі більшість студентів починають навчання у віці 20–24 років, пізніше, ніж в інших країнах у зв'язку з обов'язковою військовою службою. Жінки становлять 56,5% від усіх учнів, це більше, ніж їхня частка в населенні країни [10].

Вища освіта в Ізраїлі платна, хоча плата за навчання в ізраїльських університетах порівняно невелика. Близько двох третин (66%) сумарного бюджету університетів і коледжів у країні забезпечується державою; трохи більше ніж 20% становить плата, що вноситься студентами, майже 6% – за рахунок пожертвувань, 8% – з інших джерел. Особам, для яких оплата за навчання завелика, часто надаються позики та стипендії. Спеціальні фонди гарантують дотримання принципу, згідно з яким ніхто не може бути позбавлений можливості здобути базову вищу освіту (ступінь бакалавра) через матеріальні труднощі [2].

Система педагогічної освіти в Ізраїлі – багаторівнева і включає три ступені. У системі ізраїльського вищої освіти, як і в більшості країн Заходу, існують три академічні ступені: перша (бакалавр), друге (магістр) і третій (доктор). Програму навчання на ступінь бакалавра можна виконати за три роки в університеті або за чотири роки в коледжі. Вступники у ВНЗ на перший ступінь навчання повинні мати атестат про середню освіту або еквівалентне йому свідоцтво, скласти психометричний іспит і показати достатній рівень знання івриту [5, с. 275].

Виділяють чотири моделі організації діяльності вищих навчальних закладів педагогічного профілю: основна, додаткова, паралельна та індивідуальна. Основна модель є провідною в Ізраїлі. Вона призначена для тих, хто має базову вищу освіту або диплом молодшого спеціаліста, бакалавра педагогіки. Протягом двох років студенти засвоюють сучасні методики і технології управління навчально-виховним

процесом, оволодівають основами педагогічної майстерності. Другий рік навчання присвячений практичній педагогічній підготовці, семінарським заняттям в умовах базових шкіл-лабораторій, проведення дослідно-експериментального дослідження, результати якого оформляються в дипломну роботу. Її успішний захист є підставою для присвоєння випускникам університету педагогічної кваліфікації [8].

Для студентів перших курсів природничих, гуманітарних, суспільних наук і сільського господарства, які виявили здібності, університети пропонують спеціальну програму “Амірим”. Вона створена для 15–20 кращих студентів університетів з метою надання можливості більш повно використовувати свої здібності. Студенти, які готуються стати вчителями і займаються за програмою “Амірим”, звільняються від плати за навчання [5, с. 276].

Мета навчання на ступінь магістра – дати студенту глибокі знання у певній конкретній галузі та розвинути його дослідницькі здібності.

На багатьох відділеннях пропонується два напрями: один передбачає виконання магістерської дисертації та подальшу роботу над докторською дисертацією, а інший – не вимагає магістерської дисертації і призначений для студентів, які не хочуть продовжувати навчання на ступінь доктора.

Навчання на ступінь доктора – вища академічна ступінь у системі вищої освіти. У програмі докторантури головним завданням є підготовка оригінальної наукової дисертації, яка повинна зробити вагомий внесок у розвиток науки [5, с. 277–278].

Підготовка фахівців педагогічного профілю за всіма трьома ступенями здійснюється в університетах Ізраїлю.

У найбільшому Єврейському університеті в Єрусалимі навчається понад 20 000 студентів за 112 спеціальностями. В університеті проводяться дослідні роботи над 2,5 тисячами проектів одночасно. Тель-Авівський університет, в якому на 90 відділеннях навчається 20000 студентів, включає в себе 65 дослідних інститутів. Хайфський університет веде фундаментальні та прикладні дослідження в 50 наукових інститутах та центрах, серед яких є центр з підготовки керівників у системі освіти, центр альтернативних методів у педагогіці, центр дитячої навчальної літератури, центр досліджень у галузі молодіжної політики, Центр з вивчення сім’ї.

Університети Ізраїлю готують фахівців широкого профілю за спеціальностями “Педагогіка”, “Викладання гуманітарних наук”, “Викладання суспільних наук”, “Викладання природничих наук”. При цьому в кожному університеті існують свої особливі спеціалізації, яких немає в інших університетах. Так, наприклад, у Єврейському університеті готуються викладачі сільськогосподарських наук. Ізраїльський політехнічний інститут “Техніон” веде підготовку за фахом “Викладання технічних і наукових дисциплін”. Тель-Авівський університет – навчальний заклад, де навчаються майбутні сурдопедагоги. В університеті ім. Д. Бен-Гуріона існують спеціальності “Педагогіка (неформальна)”, “Педагогіка (спеціальна)”, “Теорія педагогіки”, “Педагогічне консультування”. Хайфський університет готує фахівців у галузі відновно-трудової терапії, управління та інспектування загальноосвітніх установ [5, с. 277–278].

Своєрідним вищим навчальним закладом є Відкритий університет Ізраїлю, який пропонує близько 250 різних курсів, широке коло програм і видів навчання у відповідно до потреб та інтересів студентів. Відділення університету розташовуються по всій країні. Відкритий університет використовує дві основні форми на-

вчання: самостійне і групове. При самостійному вивченні однієї з програм студентам надається навчальна література, методичні посібники для домашніх занять з набором завдань і контрольних робіт. Один раз на три тижні у навчальних центрах по всій країні проводяться навчальні сесії. Прийнятий у Відкритому університеті метод заочного навчання дає студентам можливість здобувати вищу освіту, займаючись самостійно без відриву від виробництва.

Крім університетів, педагогічну освіту можна здобути в чотирирічних коледжах, які мають право присуджувати ступінь бакалавра педагогіки в різних сферах професійно-педагогічної підготовки. Програми коледжів включають велику кількість спеціальних курсів, творчих семінарів і поєднують велику теоретичну підготовку з практичною педагогічною діяльністю.

Найсучаснішим педагогічним навчальним закладом в Ізраїлі є педагогічний коледж ім. Давида Єліна. Коледж пропонує студентам кілька академічних програм: “Ранній дитячий вік” (для підготовки вчителів дитячих садків і 1–2 класів початкової школи), “Початкова школа” (для підготовки вчителів 3–6 класів початкової школи), “Середня школа” (підготовка вчителів для роботи в середній школі), “Підвищення кваліфікації” (програма для вчителів, які хочуть здобути ступінь бакалавра педагогіки).

Інститут лікувальної педагогіки пропонує спеціальну однорічну програму, призначену для підготовки вчителів дитячого садка, початкової школи, фахівців у галузі відновлювально-трудової терапії, педагогів, які займаються з розумово відсталими дітьми та дітьми, що потребують спеціального навчання вдома.

Педагогічний коледж ім. Д. Єліна включає спеціалізовані центри, які займаються дослідженнями в різних галузях педагогіки і є дослідними майданчиками, де студенти вдосконалюють свою педагогічну майстерність. Кожен з восьми педагогічних коледжів Ізраїлю за своєю структурою і змістом підготовки фахівців схожий на коледж ім. Д. Єліна. Однак є і те неповторне, що відрізняє коледжі один від одного.

Єрусалимський жіночий педагогічний коледж “Міхлала”, один з найбільш престижних вищих навчальних закладів в Ізраїлі, пропонує сучасну програму підготовки вчителів з іудаїки, основних дисциплін, спеціальних предметів для релігійних дівчат і жінок. Тридцять вісім будівель коледжу утворюють самостійний навчальний і житловий центр для студентів, обладнаний комп’ютерними службами, науковими лабораторіями, центрами для практичної педагогічної роботи, майстернями, відеостудією. При коледжі функціонує Інститут з питань догляду за дітьми, що потребують спеціального виховання, Школа поширення знань, дитячий садок ім. Теда і Флоренс Річмонд Монтесорі. Всі студенти, що навчаються в коледжі, беруть участь у програмі “Громадська допомога”.

Педагогічний коледж ім. Левинського (Тель-Авів) включає факультети педагогіки раннього дитячого віку, педагогіки початкової школи, спеціального навчання та педагогіки середньої школи.

Педагогічна школа кібуцного руху “Оран” (Тівон) – неповторний у своєму роді навчальний заклад з особливими неформальними відносинами між викладачами та студентами. Кібуцні ідеали знаходять своє відображення в тісній співпраці учасників педагогічного процесу.

Коледж фізичного виховання і спорту ім. Цінмана при Інституті ім. Орда Вінгейта (Нетанія) готує кваліфікованих викладачів фізвиховання для роботи в школах,

молодіжних центрах, спортивних організаціях, центрах культури та спорту. Коледж пропонує численні програми для підготовки педагогічних кадрів [5, с. 279–281].

Висновки. Професійна підготовка педагогів в Ізраїлі зазнає впливу двох груп тенденцій: організаційних і змістовно-процесуальних. Вирішення питань вищої педагогічної освіти підпорядковане Раді з питань вищої освіти. Встановлено, що система педагогічної освіти в Ізраїлі – багаторівнева і включає три ступені. Чотири моделі організації діяльності пропонують різноманітні шляхи здобуття кваліфікації вчителя. У майбутньому доцільним є вивчення питань, пов’язаних із змістом підготовки вчителів у різних типах педагогічних навчальних закладів Ізраїлю.

Література

1. Глузман А.В. Да здравствует университет! Особенности современного высшего образования за рубежом / А.В. Глузман // Гуманитарні науки. – 2003. – № 2. – С. 54–60.
2. Государство Израиль. Наука и высшее образование // Электронная еврейская энциклопедия, созданная на базе создана на базе Краткой еврейской энциклопедии, изданной в Иерусалиме в 1976–2005 годах. – Т. 3, кол. 596–612 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.eleven.co.il/article/11747>.
3. Дреерман М.Г. Становлення і розвиток вищої педагогічної освіти в Ізраїлі : дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / Марк Григорович Дреерман. – Одеса, 2007.
4. Дреерман М.Г. История и современность университетского образования в Израиле / М.Г. Дреерман // Проблеми сучасної педагогічної освіти. – 2005. – № 7. – С. 167–176.
5. Дреерман М.Г. Подготовка педагогических кадров в системе высшего образования Израия / М.Г. Дреерман // Проблеми сучасної педагогічної освіти. – 2006. – № 12. – С. 275–285.
6. Дреерман М.Г. Система подготовки педагогических кадров в Израиле в контексте общемировых образовательных процессов / М.Г. Дреерман // Проблеми сучасної педагогічної освіти. – 2007. – № 13. – С. 245–258.
7. Левинас Э. Три статьи о еврейском образовании / Левинас Эммануэль ; пер. с франц. Е. Кушнера и А. Львова по изданию *Difficile Liberte*, Paris 1963. // Новая еврейская школа. – 1999. – № 4.
8. Скоробогатова М.Р. Основные зарубежные модели подготовки учителей начальных классов / М.Р. Скоробогатова // Проблеми сучасної педагогічної освіти: педагогіка і психологія. Збірник наукових праць. – 2008. – № 20. – Ч. 2.
9. Сыркин В.А. Израильская школа: время реформ / В.А. Сыркин // Педагогика. – 2005. – № 4. – С. 88–97.
10. Yehudilh Weinberger, Anat Zohar. Higher Order Thinking in Science Teacher Education in Israel // Science Teacher Education. An International Perspective. Science & Technology Library. – Kluwer Academic Publishers, 2000. – P. 95–121.

СЕРГІЄНКО Н.С.

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Одним із завдань, визначених у Національній доктрині розвитку освіти, є “вихід освіти, здобутої в Україні, на ринок світових послуг, поглиблення міжнародного співробітництва”, забезпечення інтеграції вітчизняної освіти у міжнародний освітній простір [1]. Найважливішим стратегічним напрямом розвитку на сьогоднішньому етапі модернізації системи вищої освіти України є забезпечення якості підготовки фахівців на рівні міжнародних вимог. Ця система запроваджується на європейському рівні і є однією з ключових вимог Болонської декларації 1999 р.